

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

NŐK JOGAIÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/28/3/2019.
MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2019. MÁJUS 23. 10.00

Helyszín: 1055 Budapest, Szalay u. 10-14. II. em. 212.

Időpont: 2019. május 23. 10.00

Tárgy: Nők Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Dr. Beneda Attila, családpolitikáért felelős helyettes államtitkár, az ülés elnöke köszöntötte a Tematikus Munkacsoport (a továbbiakban: TMCS) ülésének résztvevőit. Jelezte, hogy a meghívóban jelzettől eltérően a második napirendi pont jelen alkalommal nem kerül megtárgyalásra. A változtatással a jelenlévők egyetértettek.

1. a) Az ENSZ felé benyújtott jelentések (CEDAW jelentés és Pekingi Nyilatkozat és Cselekvési terv 25. évfordulója kapcsán)

Dr. Széll Enikő, az EMMI Nőpolitikai Osztályának osztályvezetője előjáróban elmondta, hogy a jelentésnek elkészült az angol nyelvű fordítása, visszamutatták az illetékes tárcáknak, a visszajelzések megérkezése után a jelentés megküldésre kerül az ENSZ-nek. **Dr. Széll Enikő** elmondta, hogy a legfontosabb alapelvek az esélyegyenlőség elve és a diszkrimináció tilalma, amelyekről a legmagasabb jogszabályi szinten kell rendelkezni és garanciális elemekhez kell kötni ezeknek a gyakorlati megvalósítását is. Kiemelte Magyarország Alaptörvényét és az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXXV. törvényt, melyek széleskörű, átfogó rendelkezéseket tartalmaznak. Bemutatta a jogérvényesítési lehetőségeket, az Egyenlő Bánásmód Hatóság és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala működését. További fontos kérdés a nők előmeneteléért felelős nemzeti mechanizmus kérdése. **Dr. Széll Enikő** felsorolt néhány kormányzati intézkedést, amelyek a nők jogainak érvényesülését, a foglalkoztatásuk elősegítését célozza. A nők közéleti, politikai szerepvállalása kapcsán elmondta, hogy a jelen kormányzati álláspont szerint a legfontosabb, hogy képessé tegyék a nőket erre. Ezt szolgálja a Női Közéleti Vezetőképző Program. A nők kormányzati reprezentációja kapcsán kiemelte, hogy az EMMI-ben 5 nő és 5 férfi államtitkár van és előremutató számadatokat kaptak a KKM-től a női foglalkoztatottak arányát tekintve. A közéleti reprezentáció kapcsán a bírók és az orvosok arányáról tüntettek fel adatokat. A vállalkozóvá válás kapcsán kiemelte a Világbank Csoport kutatás alapján közzétett adatot, amely szerint Magyarország az élmezőnyben foglal helyet 93,75 ponttal. Megelőzte ezzel az USA, Kína és Oroszország eredményét is. Született egy olyan általános megállapítás, amely szerint a magyarországi környezet nagyon kedvező feltételeket teremt ahhoz, hogy a nők vállalkozóvá válhassanak. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság folyamatos monitorozó tevékenysége során az idősoros vizsgálatok alapján egyértelmű növekedő tendenciát mutattak ki a nők médiában való reprezentációja tekintetében. A gyermekeink szemléletváltása kapcsán érdekében a Nemzeti Alaptantervbe is bekerültek fontos alapértékek. Az OECD vizsgálta az 1-8. osztályos tankönyvek tartalmát, melynek során pozitív eredményeket állapítottak meg. A diszkriminációtól való mentesség alapelvei megjelennek továbbá az egészségügyi szakdolgozók továbbképzésének a paneljeiben is. **Dr. Széll Enikő** ismertette a jogi

szabályozás terén elért eredményeket, melyek alapvetően a nők elleni kapcsolati erőszak témakörében jelentek meg. Elmondta, hogy a CEDAW ajánlásoknak megfelelően felülvizsgálatra került a távoltartásra vonatkozó szabályozás. Megemlítsre kerültek az Országos Bírósági Hivatal bírói képzései, amelyek szintén egy CEDAW ajánlásra adott válaszok. A kapcsolati erőszak és az emberkereskedelem áldozatainak segítése terén több előrelépés történt, szakmai protokollok kidolgozására került sor, növekedtek a ráfordítások és létrejött egy komplett ellátórendszer. Kiemelte annak a fontosságát, hogy a kapcsolati erőszakkal kapcsolatos ismeretek mindenki számára nyilvánvalóvá válhassanak, és elérendő cél a korábbi szemlélet megváltoztatása. Kiemelte az EMMI szerepét az ezzel kapcsolatos kampányok szervezésében. Kiemelte továbbá az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) szerepét, ami éjjel-nappal ingyenes hívható. A nők foglalkoztatása terén is több előrelépés történt az elmúlt időszakban. Megjelentek az atipikus foglalkoztatási formák, ennek fogalma bekerült a Munka Törvénykönyvébe, és egyéb kedvezmények is megjelentek. A NŐK 40+ program az idősebb nők számára nyújt esélyt és lehetőséget a szükséges jogosultsági idő megszerzésére. A Munkahelyvédelmi Akcióterv a munkáltatói oldalról történő ösztönzéssel próbálja az érintett csoportok – így különösen a kisgyermekes anyák – foglalkoztatását elősegíteni. 2018-ban a 15-64 éves nők foglalkoztatási rátája 62,3% volt, ami a 2010-es adatokhoz képest 11 százalékpontos növekedést jelent. A nemek közötti bérkülönbség tekintetében hazánk a 16%-os EU-s átlag alatti adatot tudott mutatni. Számítalan projekt van az oktatás és a tudományos élet területén a nők szerepvállalásának javítása, valamint az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében. Különböző ösztöndíjak teszik lehetővé, hogy azokkal a szakmákkal, amelyek korábban a férfiak számára voltak elérhetőek, a nők is egyre inkább megismerkedhessenek, majd ezeken a pályákon elhelyezkedhessenek. **Dr. Széll Enikő** kiemelte a Nftv. pozitív megkülönböztető rendelkezéseit, ami a kisgyermekes hallgatók egyetemi tanulmányait segíti elő, ezen kívül számítalan program a női oktatók, kutatók számának növelését célozza. Az egészségügyhöz való hozzáérés szintén a legmagasabb jogszabályi szinten, az Alaptörvényben van deklarálva. A hazai egészségügyi ellátórendszer mindenki számára hozzáférhető, járulékfizetésen, szolidaritás-elvű nemzeti kockázatközösségen alapuló rendszer. Rendelkezések biztosítják, hogy szociális rászorultság esetén is biztosítottá váljon az adott személy. A szüléssel, reprodukcióval kapcsolatosan kiemelte az intézeteken kívüli szülés jogszabályi feltételeinek megteremtését. 2017. év elejétől kezdődően számítalan pozitív előrelépés történt a nők meddőségkezelési eljárásával kapcsolatosan. Az egészségbiztosító által finanszírozott ellátási kapacitások megduplázására került sor, kedvezőbbé váltak a finanszírozási feltételek. A Családbarát Szülészet pályázat a családok, az édesanyák helyzetének javítását célozza. A program lebonyolításához a Kormány 10 Mrd forintos keretösszeget biztosít. Kiemelten fontos a hátrányos helyzetű női csoportok megfelelő helyzetbe hozása. Ennek kapcsán kiemelte az iskolaelhagyás megelőzését szolgáló és az aktív szerepvállalásokat, civil szerveződéseket elősegítő programokat. Fontos a roma nők foglalkoztatásba ágyazott képzése. A KSH-tól pozitív visszajelzés érkezett a korábbi CEDAW ajánlások vonatkozásában, a nemi bontás szerinti adatok gyűjtése, közzététele is folyamatban van. **Dr. Széll Enikő** a Pekingi Nyilatkozat és Cselekvési Terv 25. évfordulója kapcsán elmondta, hogy ez alkalomból Magyarország is felkérést kapott egy átfogó nemzeti jelentés elkészítésére. Ez a nemzeti jelentés célzottabb kérdésekre adott válaszokból tevődik össze, melynek főbb témakörei összecsengenek a CEDAW jelentésben foglaltakkal. A nemzeti jelentést elkészítették és megküldték az ENSZ részére.

Koncz-Kiss Júlia a KKM Nemzetközi Szervezetek Főosztályának képviselőjében tolmácsolta az ENSZ Genfi Állandó Képviselő kérdését, hogy a CEDAW jelentés leadása mikorra várható.

Dr. Széll Enikő elmondta, hogy a jelentés angol fordítása elkészült, de az sajnos nem volt tökéletes, sok időt vett igénybe megfelelő formátumba hozni, és szükséges az angol fordítást minden érintettnek visszamutatni. 2019. május 24-ei határidővel kérték vissza a válaszokat.

Ferenczi Andrea a Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség képviselőjében elmondta, hogy a Szövetség 16 éves, 10 éve az ENSZ-ben konzultatív NGO státussal rendelkezik, kiemelten kezelik az ENSZ folyamatokat. Gratulált a jelentés elkészítéséhez. Elmondta, hogy a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatban csak az „older women” megjelenését hiányolja az anyagban. Jelezte, hogy a magyarországi pályázatokon nem tudnak részt venni, mert nem rendelkeznek a

megfelelő gazdasági erővel. Kérte, hogy a civil szervezetektől ne várjanak el olyan feltételeket, mint egy nagy gazdasági szervezettől. A legtöbb szervezet budapesti székhelyű országos szervezet, így nem tudnak a regionális programokban részt venni. Elmondta, hogy egyre több kérést kap az ENSZ részéről, hogy terjesszék a konzultatív státus lehetőségét, ezért bátorítja a résztvevőket a jelentkezésre.

Dr. Beneda Attila megerősítette, hogy az utóbbi időben sikerült más civil szervezetnek is konzultatív státusba kerülni és bízta a civil szervezeteket a jelentkezésre.

Alföldi Andrea a Magyar Nők Szövetségének képviselőjeként elmondta, hogy nagyjából ugyanezt az országjelentést adták le civilként. Elmondta, hogy a Szövetség a jogelődjeivel együtt 73 éves, a Nemzetközi Nőtanács tagja közel 40 éve. A különböző európai fejlesztési monitoring bizottságnak, összesen hét bizottságnak a tagja. Szerencsére a horizontális elvek beépültek a pályázatokba, egyre jobban figyelnek a nők, a fogyatékos, illetve a roma nők foglalkoztatására. Az operatív bizottságok ülései május, június hónapokban vannak, melyek előzetesen megküldött anyagaiban is fejlődés mutatkozik, előre vették a női kérdéseket. Felhívta rá a figyelmet, hogy a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program gondoskodik a nők feldolgozóiparban való foglalkoztatásáról.

Dr. Beneda Attila elmondta, hogy **dr. Széll Enikő** várja a civil szervezetek bemutatkozását akár egy-egy személyes találkozó alkalmával is.

Szabó-Princz Viktória, az IM Emberi jogi Munkacsoport Titkárságának titkárságvezetője elmondta, hogy a UPR mechanizmus kapcsán a nemzeti jelentést és a civil szervezetek árnyékjelentéseit feltöltötték az Emberi Jogi Munkacsoport honlapjára. Az ENSZ mindig nagyon pozitívan értékeli, ha a kormányzat és a civil szervezetek között párbeszéd van. Amennyiben a civil szervezetek hozzájárulnak a CEDAW jelentés kapcsán is feltennék a honlapra a jelentéseket.

Nógrádi Noá a PATENT Egyesület képviselőjeként megkérdezte, hogy a CEDAW jelentésbe bekerült-e, illetve van-e tervben valamiféle statisztika az OKIT és az új intézményrendszer ismertségéről, kihasználtságáról, hatékonyságáról.

Dr. Beneda Attila elmondta, hogy a kérdés nem a Helyettes Államtitkárság feladatkörébe tartozik, ígéretet tett rá, hogy a későbbiek folyamán írásban fognak válaszolni.

b) Beszámoló a CSW 63. üléséről

Dr. Beneda Attila elmondta, hogy a CSW 63. ülésének fő témája volt a nemek közötti egyenlőség eléréséhez, valamint a nők és leánygyermek társadalmi helyzetének megerősítéséhez kapcsolódó szociális védelmi rendszerek, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és fenntartható infrastruktúra fejlesztése, felülvizsgálati téma a nők helyzetbe hozásának hozzájárulása a fenntartható fejlődéshez. A két hetes konferencia első hete magas szintű, a második szakmai szintű. A magyar delegáció tagjai között a kormányzaton túl több hazai civil szervezet is képviseltette magát. A különböző rendezvényeken hét alkalommal szólaltak fel a magyar delegáció képviselői. **Dr. Beneda Attila** kiemelte azt az eseményt, melyet a Magyar Kormány az Egyszülős Központtal együtt szervezett. Az eseményt rendkívül nagy érdeklődés kísérte. A résztvevők számára újszerű volt, hogy a Magyar Kormány a nőpolitikát a családpolitika részeként tekinti. Az Egyedülálló Szülők Klubja Alapítvány által működtetett Egyszülős Projekt olyan unikális intézmény, amely sehol nincs a világon. A magyar családpolitikának vannak olyan elemei is, amelyek a különböző igényekre és problémákra reflektálnak. Egyedülálló az a komplex családpolitikai megközelítés és az a költségvetési arány, amelyet Magyarország a családpolitikára fordít. Különböző országokból érkeztek azóta megkeresések, hogy küldjenek különböző jogszabály alkotási és családpolitikai anyagokat, amelyek jópéldaként szolgálhatnak. Nagy érdeklődéssel fogadták a Magyar Kormány gondolatvilágát és tagadhatatlan eredményeit. **Dr. Beneda Attila** elmondta, hogy a CSW után két nappal a Kongresszusi Könyvtárban volt egy a Magyar Nagykövetség által szervezett konferencia, amelyen a családpolitika részeként a nőpolitikáról is beszámolt Államtitkár Asszony. A rendezvényen az Amerikai Kongresszus több tagja, illetve a Fehér Ház kommunikációs és stratégiai igazgatója is részt vett. **Dr. Beneda Attila** bízta a

Munkacsoport tagjait, hogy ötleteiket, javaslataikat továbbra is küldjék meg, mert így ezeket a szempontokat is be tudják építeni a kormányzati gondolkodásba. A Családvédelmi Akcióterv megalkotása során is figyelembe vették a különböző szakértők javaslatait és a nemzetközi jó példákat.

Koncz-Kiss Júlia kiegészítette az elhangzottakat azzal, hogy a CSW 63. ülészsaka 2019. március 22-én zárult le, a zárókövetkeztetések konszenzussal kerültek elfogadásra. A szövegben minden Magyarországnak fontos szempontot sikerült megjeleníteni az EU-s partnerek segítségével. A szöveg számos fontos rendelkezést tartalmaz például a szegénység felszámolása, a lányok és nők oktatásának és egészségügyi ellátásának biztosítása, a nők munkavállalásának elősegítése, a nők elleni erőszak és szexuális zaklatás felszámolása, a munka és a családi élet kiegyensúlyozása, a nők által végzett fizetetlen gondozás és házimunka elismerése, honorálása és csökkentése területén. Először jelenik meg külön bekezdésben a kisebbségi nők és lányok elleni diszkrimináció felszámolása a sérülékeny csoportok között. A soron következő 64. ülészsakon a Pekingi Nyilatkozat elfogadásának 25. évfordulója alkalmából zárókövetkeztetések helyett egy általános és rövidebb politikai nyilatkozat kerül majd elfogadásra.

Nagy Anna az Egyszülős Központ képviselőjében elmondta, hogy küzdenek az ellen, hogy az egyszülős családokat csonka családként emlegetik. Ez a társadalmi probléma Magyarországon 1 M embert érint, az Egyszülős Központ egy társadalmi innováció, ami egyfajta válaszelethez vezet erre a problémára. Megerősítette, hogy az ENSZ rendezvényen óriási érdeklődést és nyitottságot tapasztaltak, nagyon sok helyről érdeklődtek Magyarország családpolitikája és az egyszülős témája iránt. Az egyszülős tematikát kísérte még egy kiállítás a magyar képviselőn. Ez volt az első alkalom, hogy az egyszülős családok témája bekerült az ENSZ-be. A világban ma kb. 320 M gyermek él, akit vagy csak az édesanyja, vagy csak az édesapja nevel. Ennyi gyermekre már egy ENSZ szintű szervezet is oda kell, hogy figyeljen. Az Egyesült Államokban 22 M a száma ezeknek a gyerekeknek, az Európai Unióban 10 M fölött van a számuk az egyszülős családoknak, a gyerekek 1/3-a – legalább a gyermekkoruk egy részében – egyszülős családban nevelkedik. Globális jelenség, hogy 2012-ben az egyszülős családokban nevelkedő gyermekek több mint fele szegény volt. És ez a szám emelkedik. A gyermekek szegénysége tekintetében az egyszülőség vezető szegénységi kockázat. Magyarországon 300 E ilyen család van, a magyar lakosság számát tekintve jelenleg az ország 10%-a egyszülős családban él. Az egyszülős családban élők száma 7-10 %. Az egyszülőség nehezen meghatározható, vannak nagymamák, dédnagymamák is, akik egyedül nevelnek gyermeket. Biztosan állítható, hogy az egyszülőség legalább 800 E embert érint. A családok 22-27 %-a egyszülős, ezeknek a családoknak a 87 %-át az édesanya vezeti. Az édesapák száma 40 E fő, ami szintén nagy szám. Az egyszülős családok egy óriási társadalmi csoport, mindig sokan voltak. Valamiért ezek a családok láthatatlanok, nem szokták őket észrevenni. Nagyon más egyedül gyermeket nevelni, sok olyan nehézséget okoz a szülőnek és a gyerekeknek is. Még mindig inkább negatív az egyszülős családok megítélése, ami nem csak Magyarországon van így. Ez egy nagyon heterogén csoport. Magyarországon nagyon magas a válások száma, bár az utóbbi években komolyan csökkent a válások és emelkedett a házasságkötések száma. Egy házasságban élő gyerekek kisebb esélye van arra, hogy egyszülősé válik. Kopp Máriaától származik az a megállapítás, hogy Magyarországon 64 % annak a valószínűsége, hogy egy férfi túlélje a 65. életévét. Ez a szám 50 % alatt van azoknak a férfiaknak az esetében, akiknek az érettségénél alacsonyabb az iskolai végzettségük. Ez azt jelenti, hogy nagyon sok család van, ahol kicsi gyerekek maradnak egyedül anyukák, de apukák is. Az özvegyesség is egy fontos egyszülős élethelyzet. Továbbá vannak egyedülállóak, akik egyedül vállalnak gyermeket, de az ő arányuk elenyésző az egyszülős családok számát tekintve. Nagyon sokan a várandósság alatt maradnak egyedül, nem a saját döntésükből. Ez minden 10. gyermeket érinti. Ma Magyarországon egyedül is lehet örökbe fogadni. Az egyedülálló örökbefogadók gyakorlatilag csak nők, akik olyan gyerekeket fogadnak örökbe, akik házaspároknak nem kellenek, mert romák, idősebbek vagy valamilyen fogyatékkal élnek. **Nagy Anna** hangsúlyozta, hogy az egyszülőség vezető szegénységi kockázat. Magyarországon az utóbbi években javultak ezek a számok, de erre a rejtőzködő szegénységre nagyon oda kell figyelni. Kiemelte a tartásdíj kérdését, ami ma Magyarországon még mindig kérdéseket vet fel. Jó jogszabályok léteznek, ennek ellenére a végrehajtás sokszor nehézkes. A tapasztalatok azt mutatják, hogy tartásdíjat csak az fizet, aki akar. **Nagy Anna** beszámolt róla, hogy a Központ megnyitása előtt végeztek egy több, mint ezer fős kutatást. A kutatásból kiderült, hogy melyek a legnagyobb problémák, amelyeket az

egyszülős családok megélik a mindennapjaikban: egészségügyi problémák, lakhatási gondok, információhiány, kapcsolattartás a másik szülővel, mindennapi logisztika, munkahelyi problémák, gyerekekkel kapcsolatos ügyek, anyagi problémák, elszigetelődés. Meglepő tapasztalat volt, hogy a legnagyobb problémát az elszigetelődés jelenti, ezek az emberek azt érzik, hogy nem kapnak támogatást, nincs közösség, rejtőzködnek. Erre válasz az Egyszülős Központ. Ilyen fajta holisztikus megközelítést nem használnak sehol. Minden problémát nem tudnak megoldani, de ezekre az egyszülős mindennapi életben felmerült problémákra, kérdésekre igyekeznek a Központ valamilyen választ adni. Az egyszülős családok élete mindig valamilyen krízishelyzettel kezdődik. Ebben a krízishelyzetben nyújtanak többféle ingyenes segítséget, például jogi segítségnyújtást, pszichológust, mediátort. Ezek a segítségek elérhetőek a piacon, de nagyon sok családnak nem tudja megfizetni. Sokszor tartós élelmiszerért, ruháért vagy iskolaszerért fordulnak a Központhoz a családok. A munkavállalásban, munkakeresésben és a munka megtartásában állásbörzékkel, tanácsadással nyújtanak segítséget. Sok könyv szól arról, hogy hogyan kell gyereket nevelni, de arról csak egy szól, hogy hogyan kell egyedül gyermeket nevelni. Ezt a könyvet **Nagy Anna** írta. Rengeteg programot szerveznek a gyerekeknek, a mindennapi korrepetálást, táborokat, kamaszprogramokat. Vannak baba-mama programok. A közösségépítés nagyon fontos az elszigetelődésben. Van leválás csoport, baba csoport, özevegycsoport, de van jóga, torna és önvédelmi csoport is. Cél, hogy ahol tudnak, segítsék az egyszülős családokat ebben a nehéz helyzetben. Nagyon fontos a megelőzés. Vannak programok a mozaik családok számára is, mert másodszor házasodni és megtartani a második házasságot nehezebb. Az Egyszülős Központ címe: Budapest, Üllői út 30. Várnak mindenkit, akinek bármilyen kérdése van.

Frivaldszky Edit az Emberi Méltóság Központ képviselőjében a CSW zárókövetkeztetések elfogadásával kapcsolatosan elmondta, hogy a záróülés közvetítését nézve a konszenzus kérdéses. Szaúd-Arábia és Bahrein ellenvetést fogalmazott meg, és ennek ellenére elfogadták a konszenzust. Tudomása szerint még mindig kérdéses, hogy a zárókövetkeztetések elfogadott dokumentum-e. Javasolta, hogy nézzék meg, hogyan zajlott a dokumentum elfogadása.

Koncz-Kiss Júlia válaszában elmondta, hogy a zárókövetkeztetések elfogadására hosszas halasztás után került sor, ugyanis Bahrein és Szaúd-Arábia valóban megkísérelte blokkolni a szöveg elfogadását. Több, a szövegben egyébként nem szereplő kifejezés ellen tiltakozásukat fejezték ki, azonban az elfogadásra bocsátáskor a megfelelő időben nem kértek szót, így a szöveg konszenzussal elfogadásra került. Mind a képviselő szerint, mind az EU-s körben zajlott értékelés szerint a megfogalmazott kifogások nem voltak összhangban a szöveg valós tartalmával. A zárókövetkeztetések elfogadásának ténye nem kérdéses.

2. Családvédelmi Akcióterv intézkedései a nők helyzetéből megközelítve

Mészáros-Komáromyné dr. Leiner Tímea elmondta, hogy a Családvédelmi Akciótervvel bejelentett új intézkedések minden eddiginél jelentősebb mértékű támogatásokkal segítik a gyermekes családokat, a fiatalok életkezdését, a gyermekvállalást és a gyermeknevelést. A Családvédelmi Akcióterv széleskörű társadalmi egyetértésen alapul, egy nemzeti konzultáció előzte meg, és ennek eredményeit szem előtt tartva született. A legkülönbözőbb élethelyzetben lévő nők, családok részére nyújt segítséget. Fontos segítséget jelent a családalapítás előtt álló fiatalok számára, elsősorban a babaváró támogatás. Tovább bővülnek a nagycsaládosoknak járó kedvezmények, illetve a CSOK és a jelzáloghitel tartozás csökkentésének kibővítése elérhetőek lesznek a kétgyermekesek és azok számára, akik a második gyermeküket várják. A támogatások egy része a házastársak által együttesen vehető igénybe, ez a jövőbeli gyermekvállalásokat ösztönző támogatásokra jellemző. A támogatások jelentős része akár egyedüli igénylőként is igénybe vehető. Van olyan támogatás, amely kizárólagosan a nők számára nyitott, ez a négy- vagy többgyermekes anyák személyi jövedelemadó mentessége. Ugyanakkor a nagyszülői gyedet a nagypapák is igénybe vehetik. A babaváró támogatás meghatározott ideig lesz igénybe vehető, 2019. július 1-től 2022 végéig, amely egy 10 M forintos, kamatmentes, szabad felhasználású kölcsön. Csak házaspárok vehetik igénybe, ahol a feleség elmúlt 18 éves és még nem töltötte be a 41. életévét, továbbá valamelyik félnek legalább három év biztosítási jogviszonnyal kell rendelkeznie, továbbá figyelembe veszik a felsőoktatási tanulmányokat is. 2019. július 1-től a CSOK igénybevételeinek feltételei kedvezőbbé válnak. Használt lakások esetén 35 M Ft-

nál drágább lakások esetén is igénybe vehető a támogatás. A CSOK mellett igénybe vehető kedvezményes kölcsön tekintetében lesznek kedvező változások, ezen túl használt lakásra is meg lehet igényelni. Ez a kölcsön kétgyermekesek számára is nyitva áll, 10 M Ft összegben, a legalább háromgyermekeseknek 15 M Ft összegben. A babaváró támogatás és az otthonteremtési támogatás együttesen is felvehetőek, így egy kétgyermekes család akár 22 M Ft, egy háromgyermekes család akár 35 M Ft támogatáshoz is hozzájuthat. A jelzáloghitelekhez nyújtott támogatás lehetősége 2019. július 1-től bővül. Már második gyermek vállalása esetén jár az 1 M Ft jóváírás, harmadik gyermeknél 4 M Ft, és minden további gyermek vállalásakor 1-1 M Ft-tal emelkedik a támogatási összeg. A négy- vagy többgyermekes anyák személyi jövedelemadó mentessége 2020. január 1-től fog életbe lépni, melyre az az édesanya is jogosult lesz, akinek akár már felnőtt gyermekei vannak. Az szja mentesség kizárólag a munkából származó jövedelemre vonatkozik. E mellett a családi adókedvezmény is érvényesíthető. A nagycsaládosok autóvásárlási programja 2019. július 1-től 2022 végéig igényelhető. A családi pótlékra jogosító három gyermek esetén jár a támogatás, a harmadik gyermek esetében a várandósság alatt a betöltött 12. hetet követően igényelhető. Ez 2,5 M Ft-os támogatás, amelyet legalább hétüléssel új személygépkocsi vásárlásához használható fel. A CSOK, a CSOK kölcsön és a nagycsaládosok autóvásárlási programjának lehetőségével az egyszülős családok is élhetnek. A Családvédelmi Akcióterv segíti a családi élet és a munka összeegyeztethetőségét a bölcsőde fejlesztési program folytatása és a nagyszülői gyed bevezetése által. A bölcsőde fejlesztési program kapcsán elmondta, hogy jelenleg kb. 50 ezer a férőhelyek száma, ami 2022-re 70 ezerre, annak érdekében, hogy minden kisgyermekes szülő, aki szeretné, el tudja helyezni bölcsődében a gyermekét. A nagyszülői gyed 2020. január 1-től lép életbe, a még nem nyugdíjas és biztosítási jogviszonnyal rendelkező nagyszülők számára. Kritérium, hogy mindkét szülő – egyedülálló szülő esetében a gyermeket gondozó szülő – kereső tevékenységet folytasson és megfeleljen a gyed általános jogosultsági feltételeinek. A gyermek bölcsődében nem helyezhető el, a nagyszülő gyed mellett nem dolgozhat, csak akkor, ha a munkavégzés kizárólag az otthonában történik. A nagyszülő nyugdíjban nem részesülhet, de a gyed folyósításának időszaka szolgálati időnek számít.

Dr. Beneda Attila hozzátette, hogy nemzetközi környezetben a négy- vagy többgyermekes édesanyák személyi jövedelemadó mentessége vívja ki a legnagyobb sikert.

Alföldi Andrea az Akciótervet illetően elmondta, hogy a Nők Szövetsége támogatni tud mindent, ami a nők érdekében, a nők gyermekvállalására irányul, de a 18-40 év közötti nők támogatását diszkriminatívnak tartja. Megnőtt az egyetemi végzettségű nők száma, a karrier vállalása, illetve az, hogy biztos anyagi környezetet szeretnének teremteni, ezáltal kitolódott a gyermekvállalás ideje. Másrészt a lombikbébi programon részt vevő nők teljes mértékben kikerülnek a támogatotti körből, hiszen lehet, hogy 7-8 év múlva fog sikerülni a beültetés. Hozzátette továbbá, hogy az államnak jobban oda kellene figyelni a Meddőségi Központok pénzügyi megerősítésére és bővítésére, hiszen a mai korban egyfajta egészségügyi probléma, hogy a nők stressz, vagy egyéb egészségügyi probléma miatt nem tudnak elsősorban gyermeket vállalni. Ezek a nők szeretnének gyermeket, de ezek az orvosi eljárások olyan pénzügyi összegeket emésztnek fel, amelyeket jó lenne, ha a TB vagy az állam valamennyire átvállalna. Véleménye szerint az első gyermek vállalását kell ösztönözni, mert ha abban előrelépés van, akkor talán jobban sikerülhetne a gyermekvállalási kedvet támogatni. Továbbá támogatják az azonos nemű pároknak, élettársi kapcsolatban élőknek az örökbefogadás lehetőségét, hiszen rengeteg gyermek vár örökbefogadásra. A gondoskodás, a szeretet mindegy, hogy kitől jön, nekik is meg kellene adni ezt a jogot.

Dr. Beneda Attila a 40 év feletti korban lévő nőkkel kapcsolatosan elmondta, hogy nem hagyják őket spektrumon kívül. Az szja mentesség azokra az édesanyákra is vonatkozik, akiknek már felnőtt gyermekeik vannak, valamint a nagyszülői gyed is célozza őket. A hallgatói gyed, a diplomás gyed eszközével a fiatalokat is próbálják ösztönözni a gyermekvállalásra. A hazai népesedéspolitika legnagyobb nehézsége az, hogy az elmúlt évtizedekben kb. 20-ról, kb. 30 évre tolódott ki az első gyermekvállalás idejének átlaga. Leginkább ezen kell segíteni. Természetesen a későbbi korban való gyermekvállalás is épp olyan érték. Ha 20 éves kor körül születik meg az első gyermek, akkor nagyobb eséllyel születik második, harmadik, negyedik. Társadalmilag jobb volna, ha előbb kezdődne a gyermekvállalás. Ehhez próbálnak segítséget adni. A Meddőségi Központok támogatása, bővítése

elkezdődött, jelenleg folyamatban van. A meddőség arányának növekedése világszerte nagy probléma, vannak rá válaszok, de pontosan nem detektálható az oka. Egészségügyi, orvosi szempontból is jó, ha a gyermekvállalás mielőbb elkezdődik. Egyéb jogszabály módosítások nincsenek napirenden.

Alföldi Andrea hangsúlyozta, hogy mindent támogatnak, ami a nőkért van. Az említett kifogásokat több fórumon felvetették és maguk is foglalkoznak a kérdésekkel.

Dr. Sándor Bea a Magyar LMBT Szövetség képviselőjeként elmondta, hogy a Háttér Társaság jogsegélyszolgálatának jogszakaként naponta találkozik a gyermekvállalás kérdésével, amellyel kapcsolatban 2016-ban egy kutatást is végeztek. A kutatás szerint több száz együtt élő azonos nemű pár nevel gyermeket, vannak családok, amelyekben több gyermek is van. A párok korosztályok szerint 30-50 %-ban, nők esetében gyakrabban, szeretnék gyermeket vállalni, erre aktívan készülnek és lépéseket tesznek. Ez inkább gyermekjogi kérdés, de az egyszülős családok témájához kapcsolódik, a bejegyzett élettársak vagy azonos nemű élettársak által nevelt gyermekek kérdése. Ha bejegyzett élettársak nevelik, az egy előnyös családi konstrukció, ez motiválja az embereket a bejegyzett élettársi kapcsolat kötésére, hiszen akkor a partner szülő a Ptk. szerint mostoha szülőnek minősül, mintha házastárs volna. Ugyanakkor bár ezeknek a gyerekeknek két szülőjük van, de bizonyos helyzetekben – elsősorban az öröklési jogban – egy szülőjük van a jog szerint. Ez nagyon súlyos hátrány ezeknek a gyermekeknek.

Dr. Beneda Attila megerősítette, hogy az örökbefogadással kapcsolatos feladatok átkerültek a szociális ágazathoz, nem tud róla, hogy jogszabály módosítási törekvés lenne ebben a kérdésben.

Frivaldszky Edit megkérdezte, hogy a Családvédelmi Akcióterv elérhető-e angolul.

Dr. Beneda Attila jelezte, hogy van angol nyelvű anyag, amelyet meg fognak küldeni.

Frivaldszky Edit a meddőség kezelésével kapcsolatban kérte, hogy a meddőséget sikeresen kezelő egyéb technikák, mint például a NaPro technológia kaphassanak több támogatást. Jó lenne, ha valahogyan megjelenne az oktatásban, hogy 20-24 év a termékenység csúcsa, és ezt mindenki tudná, akkor is, ha másképp dönt. 40 év felett még lombik programmal is nehéz a gyermekvállalás. Ez tény, a politika nem változtat rajta.

Dr. Beneda Attila elmondta, hogy a legutóbbi Családbarát Szülészet, valamint a Meddőségi Központok támogatásánál már bekerült az egyéb technológiák alkalmazása, de ebben a kérdésben a civil szférának is aktívnak kell lennie.

Nógrádi Noá elmondta, hogy a napirendi pont címe a Családvédelmi Akcióterv intézkedései a nők helyzetéből megközelítve, de inkább szólt a gyermekvállalás ösztönzéséről és a népesség növeléséről. Kíváncsi lett volna a Családvédelmi Akcióterv a nők érdekeire és a nők jogaira összpontosító részeire. Jelenleg is sok mindenkét érint az, hogy több gyermeke van, de a felsorolt rendelkezések csak a jövőre vonatkoznak. Nemzetközi kutatások azt bizonyítják, hogy a nőknek megnő a gyermekvállalási kedvük, ha minél egyenlőbb, kötelezően egyenlőbb mértékben mennek szülői szabadságra a szülők, ami a férfiak kötődését is növeli, ezzel talán csökkenne az egyszülős családdá válás kockázata is. Javasolta egy ilyen ösztönző irány beiktatását is.

Dr. Beneda Attila elmondta, hogy bővült az apai szabadság és szülői szabadság is jár. A napirendi pont választását az indokolta, hogy a női jogokhoz erősen kapcsolódik az, hogy a családban milyen lehetőségek adódnak számukra. A 18 és 65 év közötti nőknek nagyon jelentős aránya él családban. Hangsúlyozta, hogy az életút tekintetében legfontosabbnak a döntés szabadságát tekintik, ehhez próbálnak segítséget adni.

Csordás Ágnes a Magyar Védőnők Egyesületének képviselőjeként az ellátórendszer oldaláról tapasztalt nehézségekkel kapcsolatosan elmondta, hogy nagyon nagy szakemberhiány van. A családok legközvetlenebb támogatói, a védőnők már a családtervezés kezdete előtt tudnák támogatni a

fiatalokat az iskolákban az egészség tudatosság és a családi életre nevelés területén, szülői szerepre való felkészülésben. Továbbá az első pillanattól kezdve a család otthonában tudják támogatni a várandósság után a családokat. Ahhoz, hogy a kívánt gyermekek megszülessenek és az egészségügyi ellátórendszer támogató tudjon lenni, megfelelő számú szakembernek kellene lenni a rendszerben. Jelen pillanatban 400 üres állás van a védőnői területen. A legkritikusabb helyzet a hátrányos helyzetű településeken van, de Pest megyében is. Tragikus a rendszerbe való bejövétel nagyon alacsony száma. Jelenleg a védőnői korfa szerint a 30-40 éves védőnők vannak legtöbben a pályán és meredeken csökken 20-30 éves és a 20 év alatti korosztály száma. Nincs bejövő védőnő a rendszerben, öt-tíz év múlva 500-600 védőnő fog hiányozni, a Védőnői Szolgálat nem fogja tudni ellátni a feladatát. Kérte, hogy tegyenek valamilyen intézkedést annak érdekében, hogy legyenek szakemberek, akik valódi tudással, szervezeten támogatnák a családokat.

Dr. Beneda Attila egyetértett a felvetéssel.

Ferenczi Andrea elmondta, hogy soha, senki nem gondol arra, hogy sok 40-50-60-70 feletti nő szeretne akár fizetett, akár önkéntes munkában gyermekekkel vagy idősekkel foglalkozni. Rájuk nem csak mint teherre kell gondolni, ez egy erős és tettere kész csoport, ami nincs kiaknázva. Felajánlotta a segítségét, tudását, tapasztalatát bármilyen projekt során, mert nincs más tartalék a munkaerőpiacon.

Dr. Beneda Attila megköszönte a felajánlást.

Dr. Bodgál Ildikó a PM Munkaerőpiaci Szabályozási Főosztályának képviselőjeként az apaság kezelésével kapcsolatban elmondta, hogy 2012 óta a Munka törvénykönyve a nőket és a férfiakat egyenlő bánásmódban részesíti a gyermek gondozására igénybe vehető fizetés nélküli szabadság tekintetében, a gyermeket nevelők munkajogi védelme mindkét szülőnek végig nyitva áll. A munka világának szabályozása európai uniós és ENSZ szinten is egymás mellett kezeli a férfiak és a nők jogait. A jogszabályok szintjén nem lehet arról gondoskodni, hogy a társadalmi gondolkodás változzon. Szükség lenne ebben a körben egy egyeztetésre, hogy a jogszabályi kereteket hogyan lehetne kitölteni azzal, hogy valóban az apa is otthon akarjon lenni.

Dr. Beneda Attila megköszönte a felvetést és támogatta a kormányzat és a civil szféra együttműködési lehetőségének feltérképezését akár mindhárom általa vezetett munkacsoportban. **Dr. Beneda Attila** további hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM
Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM
Jóváhagyta: Dr. Beneda Attila családpolitikáért felelős helyettes államtitkár, EMMI